

Kenniswerkplaats Leefbare Wijken

Werkplan 2014-2015

Inleiding

De Kenniswerkplaats Leefbare Wijken (verder KWP) is in 2012 opgericht met als tweeledige doelstelling:

- kennisontwikkeling op het gebied van leefbaarheid en stadswijken in Rotterdam; en
- bijdragen aan de uitwisseling en de toepassing van dergelijke kennis in lokaal beleid en “de praktijk” in Rotterdam.

In de eerste jaren van haar bestaan lag het accent in de activiteiten van de KWP vooral op kennis delen met de gemeente Rotterdam middels lezingen, expertmeetings, enz. Inmiddels is ook sprake van wetenschappelijk onderzoek dat door of via de KWP wordt uitgevoerd ten behoeve van de gemeente Rotterdam. Deze lijn hopen we het komend jaar voort te zetten. In het werkplan van de KWP 2013-2014 stonden twee inhoudelijke thema's centraal: (1) burgerparticipatie en de gesignaleerde kloof tussen de geregistreerde werkelijkheid (bijv. wat betreft veiligheid en leefbaarheid) en (2) de subjectieve beleving daarvan door Rotterdamse burger. Beide thema's zijn nog steeds zeer actueel en vormen ook deel van dit werkplan. Daarnaast benoemen we enkele nieuwe inhoudelijke thema's waarmee de KWP zich komend jaar mee wil bezighouden.

1. Actieve burgerparticipatie

Overheden trekken zich terug uit het sociale domein en verwachten meer actieve inzet van burgers voor zichzelf en voor elkaar. Wat zijn de gevolgen van deze ingrijpende ontwikkeling?

Nieuwe projecten:

- Wat verwachten we precies van burgers? Wat zijn de vooronderstellingen die aan het nieuwe beleid van minder overheid en meer burgerparticipatie ten grondslag liggen? Hoe kunnen burgers tot participatie worden gestimuleerd? En hoe plausibel zijn deze vooronderstellingen gezien uitkomsten van eerder onderzoek. Het is tijd voor een “ex ante”-evaluatie over dit beleid. De KWP wil hiertoe het initiatief nemen.
- Een centrale vraag is verder of het grotere beroep op actieve burgerparticipatie tot nieuwe sociale ongelijkheid leidt, bijv. tussen buurten waar burgers meer of minder in staat zijn tot actieve participatie (gegeven het type bewoners dat er woont). Met data van het nieuwe

Rotterdamse wijkprofiel wordt uitgezocht of er verschillen tussen buurten zijn in de mate waarin burgers actief participeren (in vrijwilligerswerk, buurtparticipatie en mantelzorg) (Engbersen & Snel, EUR). Afhankelijk van de uitkomsten van deze analyse wordt een kwalitatief onderzoek geëntameerd in enkele te selecteren Rotterdamse buurten met meer en minder participatie.

- Vier sociologiestudenten (EUR) hebben afstudeeronderzoek gedaan over het project Maatschappelijke Inspanning (geleid vrijwilligerswerk voor uitkeringsontvangers). De scripties zijn deels afgrond dan wel binnenkort te verwachten. Op basis van deze scripties wordt een verdiepende analyse gedaan en een samenvattend artikel geschreven door een externe onderzoeker. De KWP organiseert samen met OBI en in overleg met cluster W&I (initiatiefnemer van dit project binnen de gemeente Rotterdam) een werkconferentie over dit onderzoek (voorjaar 2015). Kosten max. €10.000.
- *“Right to challenge”*: Onderzoek in overleg met cluster Dienstverlening naar de terugtrekkende overheid en eventuele (kern)taken die door bewoners of bedrijven overgenomen kunnen worden. Er is door de gemeente Rotterdam al onderzoek gedaan naar de regelgeving in diverse landen, maar er is nog geen literatuurstudie gedaan op dit gebied. Kosten max €10.000.

Lopende projecten

- Onderzoek Burgerwachten (Vasco Lub). De KWP financiert samen met cluster Stadsbeheer en Directie Veiligheid een kwalitatief onderzoek over hoe burgerwachten functioneren in enkele, geselecteerde Rotterdamse wijken (kosten in totaal €50.000 waarvan €10.000 vanuit de KWP).
- De KWP neemt deel aan onderzoek van Platform 31 in opdracht van de gemeente Rotterdam over ‘nieuwe welzijnsfuncties’. Welke nieuwe, private initiatieven en samenwerkingsverbanden ontstaan in Rotterdamse buurten (in Charlois, Hoogvliet en IJsselmonde) nu publieke en professionele welzijnszorg vermindert? Het onderzoek bestaat uit twee delen:
 - a) actieve burgers in buurtaccommodaties en
 - b) de maatschappelijke rol van (migranten-)kerken in Rotterdamse buurten.De KWP participeert in het laatste deel van het onderzoek en organiseert hierover in januari 2015 een werkconferentie.
- Praktijkdag zelfbeheer. Op 2 oktober 2014 is een praktijkdag georganiseerd over het zelfbeheer van openbare ruimten. De bijeenkomst is georganiseerd door de Rotterdamse Veldacademie en deels gefinancierd door de KWP. Een (video)verslag wordt op de KWP-website geplaatst.
- Studenten van Inholland en de EUR hebben in 2013 onderzoek gedaan in Schiedam en Lloydkwartier naar actieve burgerparticipatie op het gebied van leefbaarheid en veiligheid. Erik Snel en Arend Ode schreven op basis van het onderzoek een artikel dat in 2015 gepubliceerd zal worden in het blad *Bestuurswetenschappen*.

2. *Kloof tussen objectieve en subjectieve veiligheid*

De gemeente Rotterdam doet veel om de veiligheid in de stad te verbeteren waardoor de geregistreerde overlast en criminaliteit de afgelopen jaren is verminderd. De beleving van de veiligheid door Rotterdamse burgers (subjectieve veiligheid) houdt echter geen gelijke tred met de afname van geregistreerde onveiligheid. In sommige wijken is weliswaar sprake van een toename van het veiligheidsgevoel maar minder groot dan de geregistreerde veiligheid, in andere wijken voelt men zich onveilig terwijl de geregistreerde veiligheid wel is toegenomen. De Directie Veiligheid heeft daarom in opdracht van de burgemeester en de wethouder veiligheid en na een motie

hierover in de gemeenteraad opdracht gegeven om nader te onderzoeken wat de veiligheidsbeleving nu bepaalt. De KWP speelt in deze onderzoeken een rol.

- Kwantitatieve analyse op basis van data van Rotterdamse Veiligheidsenquête (2007-2013) om uit te zoeken welke elementen van de subjectieve veiligheidsindex de afgelopen jaren zijn gestegen en hoe deze toegenomen subjectieve onveiligheid kan worden verklaard (Snel, 't Hart en Leerkes, EUR).
- Kwantitatieve analyse op basis van data van het nieuwe Rotterdamse Wijkprofiel om onveiligheidsgevoelens van burgers te verklaren (Snel, 't Hart en Leerkes, EUR).
- Kwalitatieve interviews in enkele Rotterdamse buurten over onveiligheidsbeleving van burgers (Vasco Lub en Tom de Leeuw).
- Diverse studenten van de EUR (Sociologie en Bestuurskunde) doen afstudeeronderzoek over subjectieve veiligheidsbeleving van Rotterdamse burgers. Deels kwalitatief onderzoek en deels kwantitatieve analyses op gegevens van de Rotterdamse Veiligheidsenquête.
- De KWP organiseert in voorjaar 2015 samen met de Directie Veiligheid een werkconferentie over deze studies.

3. Behoud kansrijke gezinnen voor de stad

De gemeente Rotterdam voert al langer een beleid om het vertrek van kansrijke gezinnen (gezinnen met kinderen, hoger opgeleiden, hogere inkomensgroepen) uit de stad te verminderen. In 2012 schreven Snel & Gerrits (EUR) namens de KWP een preadvies over het onderzoek "Komen en gaan" waaruit bleek dat inderdaad minder kansrijke huishoudens uit de stad verhuizen. Een nieuwe uitgave van dit onderzoek laat echter zien, dat de uittocht van kansrijke gezinnen uit Rotterdam weer is toegenomen. Desondanks heeft het college van B&W van Rotterdam zich als target gesteld om de uitstroom van kansrijke gezinnen uit de stad terug te dringen. Bovendien streeft het college naar meer "bakfietswijken" in de stad. De KWP wil (i.s.m. cluster Stadsontwikkeling van de gemeente) onderzoeken welke buurtkenmerken (bijv. groen in de buurt, verkeersveiligheid, imago) een buurt aantrekkelijk maken voor middengroepen en hoe de gemeente de opkomst van "bakfietswijken" kan stimuleren. Beschikbaar budget is max. €10.000.

4. Onderkant Rotterdamse woningmarkt

Er wordt in Rotterdam veel gesproken over de vele particuliere verhuurwoningen in de stad, met name op Zuid, en over misstanden in dit segment van de woningmarkt (huisjesmolders, hoge huren, overbewoning met alle gevolgen daarvan voor betrokkenen en de buurt). Met name migranten (o.a. uit Midden- en Oost-Europa) zouden vaak in dit type woningen wonen. De Rotterdamse stichting 010 Woonfocus heeft de EUR (Engbersen, Snel, 't Hart) gevraagd onderzoek te doen over deze kwestie. Het onderzoek bestaat uit twee delen: een literatuurstudie om te inventariseren wat er uit eerder onderzoek bekend is over deze problemen plus een aanvullend kwalitatief onderzoek. De literatuurstudie loopt momenteel en wordt afgesloten met een expertmeeting (georganiseerd i.s.m. met de KWP in oktober 2014). Op basis van deze studie en de bijeenkomst wordt een voorstel voor aanvullend kwalitatief onderzoek ontwikkeld. De Stichting 010 Woonfocus vraagt de gemeente om cofinanciering van dit onderzoek.

5. *Overige projecten (optioneel)*

- Verlichtingsonderzoek. Onderzoek naar de invloed van verlichting op de vervuiling rond containers. Voor dit onderzoek zal bij 40 containers verlichting worden geplaatst. Vanuit cluster Stadsbeheer is er €15.000 voor dit onderzoek beschikbaar, dit kan worden aangevuld met budget vanuit de KWP.
- Onderzoek naar methodiek College Hillesluis/Delfshaven. Een onderzoek naar de invloed van deze colleges op de veiligheid in de wijk. Wellicht kan in samenwerking met de kenniswerkplaats Rotterdams Talent een ex-ante onderzoek opgezet worden.
- Diversiteit: De diversiteit vormt een aandachtspunt binnen het veld van de leefbaarheid. Mogelijk onderzoek om het diversiteitsbeleid van de gemeente Rotterdam te vergelijken met het diversiteitsbeleid van vergelijkbare steden in het buitenland.
- Eenzaamheid: het college heeft als target gesteld om eenzaamheid onder haar bewoners terug te dringen. Eenzaamheidsgevoelens zijn deels bepaald door persoonlijk contacten van mensen, maar deels ook met contacten en zich verbonden voelen met bewoners in de buurt. De KWP zou over dit thema mogelijk een onderzoek kunnen entameren.